

Czym są stopy procentowe?

Stopa procentowa wskazuje, ile zapłacimy za kredyt lub zarobimy na oszczędnościach. W szczególności jest to koszt, który musi ponieść kontrahent, jeśli chce uzyskać dostęp do płynności/pieniądza (kapitału).

Kontrahentem, czyli kredytobiorcą może być bank komercyjny, jeśli zaopatruje się w płynność w Narodowym Banku Polskim. Wówczas NBP pełni rolę kredytodawcy, często określanego jako: **pożyczkodawca ostatniej instancji** (ang. *lender of last resort*). W tej sytuacji cena pozyskania kapitału przez bank komercyjny wyznaczana jest przez tzw. stopy procentowe Narodowego Banku Polskiego ustalane przez Radę Polityki Pieniężnej.

Jeśli bank komercyjny pozyskuje kapitał od deponentów, musi za złożone depozyty zapłacić klientom określony procent od przyjętych depozytów. Bank komercyjny może również pożyczać płynność od innych banków komercyjnych i wówczas za taką pożyczkę płaci tzw. stopę WIBOR (ang. *Warsaw Interbank Offered Rate*), która wyznacza cenę pieniądza na międzybankowym rynku pieniężnym.

Istota samej stopy procentowej pozostaje jednakże niezmienna – jest to **cena, którą trzeba zapłacić za pozyskanie pieniądza, jeśli jest się kredytobiorcą i cena, którą uzyskuje kredytodawca (deponent) za udostępnienie środków pieniężnych.**

Jeśli kontrahentem-kredytobiorcą jest przedsiębiorstwo lub konsument, wówczas kredytodawcą jest bank komercyjny, a stopa procentowa, według której przedsiębiorca lub konsument płaci odsetki za udzielony kredyt jest pochodną m.in.:

- 🕒 stóp procentowych NBP,
- 🕒 stopy procentowej WIBOR na międzybankowym rynku pieniężnym,
- 🕒 oprocentowania depozytów.

Z tego wynika, że skala możliwości finansowania kredytem producentów i konsumentów zależy bezpośrednio od tego, po jakich kosztach (cenach/stopach procentowych) zaopatrują się banki komercyjne w płynne środki w celu finansowania akcji kredytowej. A zatem od tego bezpośrednio zależy także to, ile my – klienci banków płacimy za udzielony nam kredyt.

Rodzaje stóp procentowych Narodowego Banku Polskiego

Narodowy Bank Polski obecnie ustala pięć stóp procentowych, z których każda w odmienny sposób otwiera ścieżkę dojścia banku komercyjnego do płynności oferowanej przez Narodowy Bank Polski. Są to:

- 🕒 stopa referencyjna,
- 🕒 stopa kredytu lombardowego,
- 🕒 stopa depozytowa,
- 🕒 stopa redyskontowa weksli,
- 🕒 stopa dyskontowa weksli.

➤ **Stopa referencyjna** określa poziom rentowności bonów pieniężnych emitowanych przez NBP. NBP emituje bony pieniężne, jeśli chce zmniejszyć ilość płynnych środków na rynku międzybankowym.

Krótkoterminowe (najczęściej 7-dniowe) transakcje kupna/sprzedaży bonów pieniężnych służą regulowaniu płynności na rynku międzybankowym i nazywają się operacjami otwartego rynku. Poziom stopy referencyjnej wpływa bezpośrednio na poziom WIBOR. Tym samym ten rodzaj stóp procentowych wpływa na koszt kredytów udzielanych przez banki komercyjne. Im niższy poziom stopy referencyjnej, tym niższe są koszty kredytów bankowych dla klientów instytucjonalnych oraz detalicznych i odwrotnie. Stopa referencyjna służy także do określania maksymalnych odsetek wynikających z czynności prawnej. Wartość ta nie może w stosunku rocznym przekroczyć dwukrotności sumy stopy referencyjnej NBP i liczby 3,5%. Obecnie, kiedy stopa referencyjna wynosi 0,1% maksymalne odsetki wynikające z czynności prawnej nie mogą być większe niż $2 \times (0,1\% + 3,5\%)$, czyli 7,2%.

➤ **Stopa kredytu lombardowego** jest to oprocentowanie pożyczki udzielanej przez NBP bankowi komercyjnemu pod zastaw papierów wartościowych. Jest ona wykorzystywana do określania maksymalnego oprocentowania kredytów na rynku międzybankowym. Oznacza to, że obniżanie stopy lombardowej będzie obniżało górną granicę kosztu pieniądza pozyskiwanego przez banki.

➤ **Stopa depozytowa** określa wysokość oprocentowania jednodniowych depozytów banków komercyjnych, które są deponowane w Narodowym Banku Polskim. Oznacza to, iż stopa depozytowa wpływa na poziom rentowności lokat i depozytów składanych przez Polaków w bankach komercyjnych. Im wyższy jest poziom stopy depozytowej, tym wyższa jest rentowność depozytów w bankach komercyjnych.

➤ **Stopa redyskontowa weksli** określa cenę skupu weksli przez NBP od banków komercyjnych, które to weksle wcześniej bank komercyjny zdyskontował (kupił po cenie niższej od nominalnej) od swojego klienta (przedsiębiorstwa), przyjmując weksel jako zabezpieczenie udzielonego mu kredytu. Cena skupu weksli przez NBP od banków komercyjnych jest określana poprzez stopę redyskonta, ponieważ weksel jest drugi raz dyskontowany, stąd przedrostek „re-”. Bank komercyjny korzysta z tej możliwości wówczas, jeśli chce mieć wcześniej dostęp do gotówki niż określa to termin zapadalności weksla wystawionego przez klienta.

➤ **Stopa dyskontowa** jest to cena, którą płaci bank komercyjny Narodowemu Bankowi Polskiemu za udzielony kredyt pod zastaw weksli własnych przedsiębiorstw wystawionych jako zabezpieczenie kredytów obrotowych. Dyskonto weksli jako instrument polityki pieniężnej pojawia się w paście instrumentów NBP w sytuacjach kryzysowych, jako dodatkowa możliwość wsparcia płynności banków komercyjnych. Wcześniej instrument ten zaoferowano w styczniu 2010 r., a przy obecnym kryzysie – w kwietniu 2020 r.

Rola stóp procentowych w fazie recesji gospodarczej

W sytuacji kryzysowej, polegającej na gwałtownym i nieoczekiwanym ograniczeniu aktywności gospodarczej, może dojść do problemów płynnościowych i związanego z tym gwałtownego wzrostu popytu na finansowanie ze strony przedsiębiorstw i gospodarstw domowych. Ważna staje się wówczas możliwość szybkiego uzyskania względnie tanich kredytów bądź pożyczek.

Należy sobie uświadomić, że odcięcie od płynności przedsiębiorstw i pracowników skutkuje zamykaniem zakładów, spadkiem produkcji i wzrostem bezrobocia. W takiej sytuacji **Rada Polityki Pieniężnej Narodowego Banku Polskiego obniża podstawowe stopy procentowe, aby umożliwić bankom komercyjnym pozyskiwanie tańszego finansowania od banku centralnego w celu udzielania w dalszej kolejności tańszego kredytu przedsiębiorstwom i konsumentom**. Bank komercyjny w tym układzie jest swego rodzaju pasem transmisyjnym pomiędzy Narodowym Bankiem Polski a producentem i konsumentem.

